

Ders : 198

Konu : KUREYŞ SURESİ

SÛRENİN MEÂLİ:

Rahmân ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. „Kureyş'in (güven ve barış antlaşmalarından faydalanmalarını sağlamak) için,
2. Kış ve yaz yolculuklarında faydalandıkları antlaşmaların kıymetini bilmiş olmak için,
- 3-4. Öyleyse, kendilerini açken doyuran ve korku içinde iken güven veren, bu Kâbe'nin Rabbine kulluk etsinler.“

SÛRENİN ÖZELLİKLERİ:

Kureyş sûresi, Mekke'de nâzil olmuştur. Cahiliye döneminde Kureyş kabilesine verilen bazı özel nimetlerden bahsettiği için bu sûreye "Kureyş Sûresi" adı verilmiştir. Kureyşliler, Kâbeyi korudukları için Allah da onları koruyordu.

Kureyşliler, ticaret için kışın Yemen'e, yazın da Şam tarafına Busra'ya giderlerdi. Bu ticaret ve yolculuk esnasında Allah onlara kolaylık verir ve onları korurdu.

SÛRENİN TEFSİRİ:

لَا يَلَافُ قُرَيْشٍ ۱) أَيَلَفَهُمْ رِحْلَةَ
الشَّتَاءِ وَالصَّيْفِ ۲)

(1-2). *Kureyş'in (güven ve barış antlaşmalarından faydalanmalarını sağlamak için) kış ve yaz yolculuklarında faydalandıkları antlaşmaların kıymetini bilmiş olmak için.*

Kureyş kabilesi, Araplarca kutsal sayılan Kâbe'nin gözetim ve bakımını üstlendikleri için bütün kabileler onlara saygı gösterirdi. Hiç kimse onlara kötülük yapmazdı. Yaz-kış alıştıkları ticaret yolculuklarında, geçtikleri yerlerdeki insanlar onlar hakkında şöyle diyorlardı: "Bunlar Allah'ın evinin komşuları ve Harem'in sâkinleridir. Bunlar Allah dostlarıdır. Çünkü Kâbe'nin idaresini elinde bulunduranlardır. Bunlara eziyet ve zulüm etmeyin."

Yüce Allah, fil ordusunu helâk edip tuzaklarını boşa çıkarınca, Mekke halkının itibarı daha da arttı. Bütün kırallar ve emirler onlara daha çok saygı gösterdiler. Bu sâyede Kureyşliler'in menfaatleri ve ticaretleri daha da çoğaldı.¹

¹ Saffetü'l-Tefâsîr – M. Ali Es-Sabûni, C.7, Sh.436

Ayette geçen "Rihlet" kelimesi göç ve sefer demektir. Kureyşliler, ticaret için kışın Yemen'e, yazın da Şam tarafına Busra'ya giderlerdi. Yine, gerek ticaret ve gerek diğer maksatlarla yazın Taif'e, kışın da Mekke'ye göçerlerdi.

Bunun içindir ki, yüce Allah, Kureyş'e verdiği nimetleri saydı ve Allah'a kulluk yapmalarını hatırlatarak:

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ

3- Öyleyse, bu Kâbe'nin Rabbine kulluk etsinler.

Allah'a ibâdet ve kulluk yapsınlar. Allah'ın kendilerine verdiği nimetleri hatırlasınlar ve bu nimetler için şükretsınlar.

Fil hadisesini gören ve herkesten daha fazla istifade eden Kureyşliler idi. Kureyş Kabilesi'nin herkesten daha çok Allah'ın birliğine, tevhid dinine sarılması gerekirken, putperestlikte ısrar ettiler, isyâna, düşmanlığa kalkıştılar. Bu ayetle Allah onları Hakk'a davet etmektedir.

Yâni Muhammedî çağrı üzerine isyan etmeyip, Hakk'ı tanısınlar, şirk ve isyandan vazgeçsinler. Fil ordusunun saldırısından korunmuş olan Kâbe'nin Rabbine ibâdet etsinler. Çünkü Allah, onları şu tehlikelerden emin kıldı.²

الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ

4. Kendilerini açken doyuran ve korku içinde iken güven veren Rabbe (kulluk etsinler).

Allah, onları açlıktan kurtardı ve doyurdu. Çünkü:

- a. Mekke ve çevresi ekin bitmez bir yer idi. Hz. İbrahim'in şu duası üzerine onlar rızıklandılar.

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا
الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْنِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ
يَشْكُرُونَ*

"Ey Rabbimiz! Ey sahibimiz! Namazı dosdoğru kılmaları için ben, neslimden bir kısmını senin Beyt-i Harem'inin (Kâbe'nin) yanında, ziraat yapılmayan bir vâdiye yerleştirdim. Artık sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meyledici kıl ve meyvelerden bunlara rızık ver! Umulur ki, bu nimetlere şükrederler."³

- b. Bu duânın meyvesi olarak yaz kış ticaret seferlerine alıştılar ve rızıklandılar.
c. Mekke'de Hz. Yusuf'un yılları gibi uzun süren şiddetli kıtlık olmuştu. Hatta o yıllarda leş ve kemikleri bile yemek zorunda kalmışlardı. Ancak Hz. Peygamber (s.a.v.)'in duâsının bereketiyle kurtulmuşlardı. Fakat yine de imâna gelmemişlerdi.

Allah, onları çok dehşetli bir korkudan emin kıldı. Bu korku, fil ordusunun korkusu ve ticaret yolculuklarında soyulma ve yağmalanma korkusudur. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmaktadır:

² Hak Dini Kur'an Dili, M. Hamdi Yazır, C.9, Sh. 171

³ İbrâhim suresi 37. ayet

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا وَيَتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ*

"Çevrelerinde insanlar kapılıp götürülürken, bizim (Mekke'yi) güven içinde kudsî bir yer yaptığımızı görmediler mi? Hâla bâtıla inanıp Allah'ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?"⁴

Alınacak Dersler:

1. Kâbe'yi koruyan ve ona hürmet edeni Allah korur.
2. Allah'ın verdiği nimetlere karşı nankörlük değil, şükretmek gerekir.
3. Allah'a kulluk ve ibâdet her kulun görevidir. Çünkü Allah insanı doyuran, rızkını veren ve onu çeşitli korkulardan emin kılandır.

Doğrudan doğruya Kur'ân'dan alıp ilhamı

Asrın idrâkine sunmalıyız İslam'ı...

(M. Akif ERSOY)

Tavsiyeler:

1. İbrâhim suresi 37. ayetin tefsirini okuyalım.
2. Bu sureyi, manasını düşünerek vakit namazlarında okuyalım.

⁴ Ankebût Sûresi - 67.Âyet